

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ ראש השנה תשפ"ד

לשאת עיניים סביב

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

"אמר רבי אבהו: למה תוקעין בשופר של איל? - אמר הקדוש ברוך הוא: תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני" (ראש השנה טז ע"א).
לכן, העקדה תופסת מקום חשוב בנוסחי הסליחות השונים, ובתפילות ראש השנה של כל העדות.
חכמים גם קבעו את פרשית העקדה כקריאת התורה של היום השני.
נעניין בפרשיה ונגלה כי נשיאת העיניים והראיה מאוד מודגשים בה:

"וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיַּחְבֵּל אֶת חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת שְׁנֵי נַעֲרָיו אֹתוֹ וְאֶת יִצְחָק בְּנֵוֹ וַיִּבְקַע עֲצֵי עֵלֶּה וַיִּקַּם וַיִּלְךְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים: בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשְׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרֶחֶק: ... וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹהִים יְרָאָה לֹו הַשָּׁה לְעֵלֶּה בְּנֵי וַיִּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: ... (ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך מפני): וַיִּשְׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אֵיל אֲחֵר נֶאֱחָז בְּסִבְכָּךְ בְּקִרְנָיו וַיִּלְךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֵלֶּה תַּחַת בְּנֵוֹ: וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא יִקְנֹק יְרָאָה אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם בְּהָר יִקְנֹק יְרָאָה" (בראשית כ"ב ג - יד).

לזכות עמידתם של אברהם ויצחק בניסיון זה, יש השפעה אדירה על תולדות עם ישראל לאורך ההיסטוריה. גם בית המקדש נבנה, כנראה, בזכות הלכת הכפול: המסירות לקיום הציווי האלקי, והלקח שבני אברהם אינם מקריבים ילדים כקרבתן (מה שהיה נפוץ מאוד להוותנו ובושתנו בתרבויות עתיקות רבות). רמז כפול לקשר זה, ניתן למצא בדברי הימים.

הראשון, כשדוד מגלה את מקום בניית המקדש, הכתוב משתמש בלשון זו: "וַיִּשְׂא דָּוִד אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת מְלֶאכֶּי יִקְנֹק עֲמֹד בֵּין הָאֲרָץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם... " (דבה"א כ"א טז).

השני, כששלמה בונה את בית המקדש, הכתוב מחבר את שני המאורעות: "וַיַּחֲלֵל שְׁלֹמֹה לְבָנוֹת אֶת בֵּית יִקְנֹק בִּירוּשָׁלַם בְּהָר הַמְּזוֹרָה אֲשֶׁר נְרָאָה לְדָוִד אָבִיהוּ... " (דבה"ב ג' א).

מאות שנים אחר כך, כשהנביא ישעיהו מנסה לנחם את עם ישראל, גם הוא משתמש פעמיים באותה מטבע לשון, ובאותו הקשר של קיבוץ גלויות:

"שְׂאֵי סָבִיב עֵינֶיךָ וְרָאִי כֻלָּם נִקְבְּצוּ בְּאֵז לָךְ חֵי אֲנִי נֹאֵם יִקְנֹק כִּי כֻלָּם כְּעַדֵי תִלְבְּשִׁי וְתִקְשְׁרִים כְּפֹלֶה: כִּי חֲרַבְתִּיךָ וְשִׁמְמַתִּיךָ וְאֲרָץ הִרְסַתִּיךָ כִּי עַתָּה תִּצְרִי מִיּוֹשֵׁב וְרִחְקוּ מִבְּלַעֲנֶיךָ: ... וְאִמְרַתְּ בְּלִבְכֶּךָ מִי יִלְד לִי אֶת אֵלֶּה וְאֲנִי שְׂכֻלָּה וְגִלְמוּדָה גְּלָה וְסוּרָה וְאֵלֶּה מִי גִדֵּל הֵן אֲנִי נִשְׂאֲרַתִּי לְבִדֵי אֵלֶּה אֵיפֹה הֵם" (ישעיהו מ"ט יח - כא, עניינו גם שם ס' ב-ד).

המסקנה היא שבלימוד פרשיה זו יש לשאת עיניים מעבר למה שנראה במבט ראשון, להביט אל צור ישראל וגואלו, וגם להתבונן על הנמצאים במעגלים השונים סביבנו, ועל כל הקורה להם, גם אם אינם משויכים לחבורתנו הקרובה.

שאו עינכם סביב וראו!

אחרי אלפיים שנות שממה בארץ ישראל וחורבן נורא של יהדות אירופה, זכה דורנו לראות בעינינו את נס קיבוץ הגלויות. מיליוני יהודים התקבצו ובאו לארץ ישראל והקימו מדינה לתפארת. מדינה שהכילה בתוכה יהודים עם מנהגים שונים ומסורות שונות, שדיברו שפות אחרות ושהפכו אזור מדברי ונחשל לגן פורח, מהרבה בחינות. נשיאת עיניים זו מחייבת אותנו לשמור על נס הזכייה, להביט בעין טובה גם על אלה שאנחנו חולקים עליהם, או שהם חולקים עלינו. לא נשפיל מבט ולא נסכים שהקיצוניות תשתלט על השיח ותעכב את פריחתה של המדינה הנפלאה שקיבלנו, ממש לא על מגש של כסף!
(נזכיר כי עשרות אלפי משפחות מתמודדות בתקופה זו של השנה, עם השכול והכאב כתוצאה מהלחימה הקשה במלחמת יום הכיפורים).

לקראת ראש השנה ויום הכיפורים,

נתחזק באהבת חינום, למרות המחלוקות. נדגיש כי המשותף עולה לאין ערוך על המפריד.

נחפש כל אחד את מעלותיו של השני, ונרוויח שגם אותנו ידונו בדרך זו.

נקשיב לקול השופר, נישא את עינינו סביב ונחפש היכן צריך וניתן לשפר.

בזכות זה נזכה לכתובה וחתומה טובה ולשנה בה נחזה ביותר אחדות.

(לשיעורי הרב יוסף כרמל ביוטיוב)

לְעֵי לֹוִי זְשֻׁמַּת

לע"י הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח	הרב יהושע רוזן ט"ו באדר א' תשפ"ב	מר משה וסרצוג כ' בתשרי תשפ"א	פרופ' ישראל אהרוני י"ד בכסלו תשפ"ג	הרב ד"ר ג'רי האכבוים י"ח באדר ב' תשפ"ב
מרת לאה מאיר כ"ז בניסן תשפ"ב	מר יצחק טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר זליג וגב' שרה ברכפלד כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר שמואל וגב' אסתר שמש י"ז בסיון / כ' באב
בלהה בת ישראל מרמורש ז"ל א' מנחם אב תשפ"א	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	הרב אשר וגב' סוזן וסרטייל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף
חיים לייב בן מיכאל קרייסל ב' בשבט	הרב ראובן וחיה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	ר' אליהו כרמל וגב' מלכה טויעב כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט	הרב אשר וגב' סוזן וסרטייל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף
לע"י הרב יוסף מרדכי שמחה שטרן ז"ל נלב"ע כ"א באדר א' תשע"ד	ר' שמואל וגב' רבקה ברנדמן ט"ז בטבת תשפ"ג / ח' באייר תשפ"א	גב' מירה קושיצקי נלב"ע כ"ב בסיון תשפ"ג	גב' ג'ולי קושיצקי י"ט באדר ב' תשפ"ב	

ארץ חמדה, ע"ר Eretz Hemdah

רח' ברוריה 2, ירושלים 91080 Bruriya St., Jerusalem 91080

Tel: 02-5371485 info@eretzhemdah.org WWW.ERETZHEMDAH.ORG

חֲמַדַּת הַשָּׁבֵת

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית "מורנו" מבית 'ארץ חמדה'

מהות מצוות תקיעת שופר

אמרה התורה (במדבר כט א) "יום תרועה יהיה לכם". מכאן למדנו שיש חובה להריע בראש השנה. בשאלות (וזאת הברכה קעא) פוסק שיש חובה לתקוע בשופר, ובהתאם לכך יש לברך "אשר קדשנו במצוותיו וצונו לתקוע בשופר". בדומה לכך גם הסמ"ג (עשין מב) פוסק שמצוות עשה לתקוע בשופר בראש השנה, שנאמר "יום תרועה יהיה לכם". במסכת ראש השנה (דף טז ע"א) רבי אבהו אומר שתוקעים בשופר של איל כדי שהקב"ה יזכור את עקידת יצחק. לכאורה עולה שהמטרה היא להשמיע את קול השופר לפני הקב"ה. לכן כוונת הסמ"ג והשאלות: המטרה היא להשמיע את קול השופר לפני הקב"ה. לכאורה שמיעת השופר על ידינו אינה חלק מהמצווה. לעומתם, הרמב"ם (בשו"ת סימן קמב) נשאל "מה ההבדל בין הנוסחים "לשמוע קול שופר" ו"על תקיעת שופר"? הרמב"ם עונה שיש הבדל גדול ביניהם. הוא מסביר שאם המצווה הייתה לתקוע בשופר, כולם היו צריכים לתקוע, איש איש בשופרו שלו. לאור זאת הוא מכריע שכשם שאין מצווה לבנות סוכה, אלא לשבת בה, אין מצווה לתקוע בשופר, אלא התקיעה היא זו שמאפשרת את השמיעה.

בהלכות תשובה (פרק ג הלכה ד) הרמב"ם כותב: "אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזבו כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה". מלשון זו עולה שמטרת יום התרועה היא לעורר את הלבבות לתשובה. בכדי להתעורר, עלינו לשמוע את קול השופר. כאמור, השמעת קול השופר רק מאפשרת לשמוע אותו.

לפי הראשונים האחרים, מדוע באמת לא כולם תוקעים בשופר? האבני נזר אומר שהתוקע הוא שליח של כל יחיד ויחיד בציבור. יש בדבר קושי מסוים, מכיוון שבדרך כלל אין אפשרות למנות אדם אחר לשליח לקיים מצווה שמוטל עלי לבצע בגופי. מעבר לכך, אנו פוסקים שימצווה בו יותר מבשלוcho' (ע"פ מסכת קידושין דף מא). לאור דבריו ראוי לירא שמיים להחמיר ולתקוע בשופר בעצמו, ולא מצאנו שיש מי שמחמיר בזה! הרב פרנק (שו"ת הר צבי חלק ב פה) מחדש שהתוקע מוציא את הציבור ידי חובתם בתורת 'שומע כעונה'. מצד אחד, לכאורה דין 'שומע כעונה' הוא לכתחילאי יותר מדין שליחות. ברם, הרב פרנק עצמו מפקפק בחידוש זה. הוא מציע שדין "שומע כעונה" מניח שאין חשיבות גדולה לאמירת המילים שהאדם אומר, אלא הדבר החשוב הוא ביטוי הדברים. ניתן לבטא את הדברים בפיו, וניתן לשמוע באזניו וכך לקבל את הדברים. אך תקיעת שופר זו מצווה מעשית, מצווה הדורשת פעולה מסוימת. ב'שומע כעונה' המתייחס לתוכן ניתן לוותר על הדיבור. אך ביחס לתקיעת שופר, אם אכן המצווה היא לבצע את פעולת התקיעה, כיצד השמיעה מהווה תחליף למעשה התקיעה?

מנגד, ישנם מספר מקורות שנראים שאינם תואמים את דברי הרמב"ם: במשנה (ראש השנה פרק ג משנה ח) נאמר שחרש שוטה וקטן אינם יכולים להוציא את הציבור ידי חובת תקיעת שופר. לפי הרמב"ם לכאורה הדבר מפתיע: מדוע לא? השומע שמע קול שופר. מה זה משנה מי תקע בו? בגמרא על משנה זו עולה יותר מכך: שחציו עבד וחציו בן חורין אינו יכול לתקוע עבור עצמו, מכיוון שהצד עבד שבו אינו חייב במצווה, ואינו יכול להוציא ידי חובה את צד בן החורין שבו. אך אם המצווה היא לשמוע את קול השופר, אין משמעות שהתוקע הוא גם עבד, שהרי בפועל האדם שמע קול שופר. האחרונים (מובאים באגרות משה חלק א סימן קעג) מוכיחים שיש צורך שהתוקע יכוון להוציא את הציבור ידי חובתו. לכאורה אם המצווה היא לשמוע את קול השופר, מדוע כוונת התוקע משפיעה? בין אם התוקע יכוון לכך או לא, בפועל השומע שמע קול של שופר! אחרונים רבים (שפת אמת, יד המלך (בנו של הנודע ביהודה), שאגת אריה) מסבירים שגם הרמב"ם מודה שישנה דרישה שהשופר יתקע על ידי מי שחייב במצווה. כשם שאי אפשר לשמוע את קול השופר מהקלטה, וגם לא מקרן של פרה, אלא דווקא משופר, כך אי אפשר לשמוע קול תקיעה סתמית, אלא דווקא של מי שחייב במצווה. לכן צריכים שהתוקע יכוון, שהתוקע יהיה חייב במצווה, ושאר פרטי הדינים המתאימים לזה.

אמנם הגדרה זו מגדירה איזו תקיעה מקיימת את המצווה ואיזו לא, אך היא לא עונה על השאלה היסודית: מדוע? אם באמת המצווה היא לשמוע קול שופר, מדוע שפרטי דינים אלו ישפיעו על היציאה ידי חובת המצווה?

אולי אפשר לפתור את הדברים בעזרת גמרא נוספת: תניא, אמר רבי יהודה משום רבי עקיבא: ... ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות. מלכיות - כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות - כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה - בשופר (ראש השנה דף טז ע"א) אנו תוקעים בשופר כדי להמליך את הקב"ה. כיצד מתבצעת המלכה? עומד אדם אחד, נציג הציבור, וכולם שומעים את ההכרזה הגדולה, את תרועת החצוצרות והשופרות המקבלות את פניו. בעזרת טקס מלכותי זה אנו ממליכים את ה' עלינו.

יתכן ותפיסה זו תתן מענה לשאלות ששאלנו על שני הצדדים: לפי הרמב"ם, ההמלכה נעשית על ידי שמיעת קול השופר. העמידה ושמיעת השופר היא ההסכמה לקבל את מלכותו. אך זה עובד רק אם התוקע עצמו הוא חלק מהמצווה, כמו במעמד המלכה רגיל.

מהצד השני, שאלנו מדוע לסמוך על "שומע כעונה" או שליחות ביחס לתקיעת השופר. מעבר לכך, האם באמת שייך לדבר על "שומע כעונה" ביחס לשמיעת קול (לעומת – אמירת תוכן)? התשובה היא: בהחלט כן. כאשר מדובר על מעמד של המלכת מלך, אנו נדרשים לעמוד ולשמוע את הקול האחד. לא מתבצעות תקיעות רבות, אלא כל מי שעמד במעמד קיבל והסכים להמלכה. זו הדרך להמליך את המלך.

אם נכוון נכון, נזכה לכל הדברים הללו: נמליך את הקב"ה עלינו, מתוך כך נתעורר לתשובה, ומתוך כך יעלה זכרונו לפנינו לטובה.

ארץ חמדה – קישור לשיעורי "מורנו" ביוטיוב

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה, בתוך שאר חולי עם ישראל, של:		
טל שאול בן יפה	ניר רפאל בן רחל ברכה	חנה בת אוריה
ר' יצחק בן בריינדל גיטה	פנינה ציפורה בת מרים	נטע בת מלכה
חוה ראנלה בת פיילא	הילה צפנת בת שרה טובה	רבקה בת שרה בלה
משה בן רחל	הילל בן תמר שפרה	ירחמיאל בן זלטה רבקה
עובדיה בן אסתר מלכה	אריה יצחק בן גאולה מרים	חיים מרדכי פרץ בן אסתר מילכה
יוסף בן אורית	ז'קלין בת רינה	אורי לאה בת חיה תמימה
ניר יצחק רפאל בן יפה	מיכאל אלכסנדר אברהם בן שרה מלכה	מאירה בת אסתר

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח ובירור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון חוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראל של מכון ארץ חמדה.

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ד)

Prague, Czech Republic

פראג, צ'כיה
תשרי, ה'תשנ"ח

משמעות שינוי נוסח בהוספה של "וכתוב לחיים טובים" בעשרת ימי תשובה

שאלה

בנוסח התפילה, בהוספות שמוסיפים בעשיית, אנו מוסיפים בברכת ההודאה "וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך". והנה ישנו הבדל מעניין בין נוסח אשכנז וספרד, לבין נוסח עדות המזרח, לגבי המקום המדויק שבו מוסיפים מילים אלו: בנוסח אשכנז וספרד אומרים: "וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך. וכל החיים יודוך סלה, ויהללו" וכו'.

ואילו בנוסח עדות המזרח הנוסח הוא: "וכל החיים יודוך סלה. וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך. ויהללו ויברכו" וכו'.

כלומר, שהמלים "ויהללו ויברכו" וכו', שבכל השנה מתייחס ל"כל החיים", בעשרת ימי תשובה, כבר אינו מתייחס לכל החיים, אלא רק ליבני בריתך. מהו היסוד לשינוי זה בנוסח עדות המזרח?

תשובה

אמנם נכון, שלפי הפשט "וכל החיים" מוסב על כל הבריות כולן¹, ולא רק על הצדיקים הנקראים חיים אפילו במותם, ולהוציא רשעים שנקראים מתים אפילו בחייהם², אך דווקא בעשיית ניתן לומר שגם "בני בריתך" פירושו כל הבריות כולן, שכן בספרים הקדושים מובא שבכל מקום שכתוב בתורה "היום" — הכוונה היא לראש-השנה. וכך גם בפס' "אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלוהיכם", המלה "היום" היא רמז לראש-השנה. ובהמשך שם כתוב "לעברך בברית ה' אלוהיך", משמע שבר"ה כורתים ברית עם ה'. ואולי זוהי כוונת המשנה "כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון", כדרך כורתי ברית שהיו עוברים בין שני חלקים³, משמע שכל הבריות עוברות בברית זו עם ה' — כל אחד לפי מידת הקשר שיש לו עם הקב"ה ומחויבותיו שלו. יוצא אפוא שאנו מבקשים בתפילתנו שכל הבריות יכירו במלכות ה"י בעולמו ויודו לו על כל חסדיו וטובותיו, וכמו כן שיזכו כולם בחיים טובים, מאחר שעוברים בברית ה'.

¹ סידור "דרך חיים", כוונות פשטיות.
² אמנם ראה בסידור "תפילה למשה", שביאר עפ"י סוד, כי אכן "כל החיים" הם רק אלה המקושרים לעליונים, ורק הם נקראים "בני ברית".
³ רש"י בראשית טו, י.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך   הרב יוסף כרמל
 ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
 הרב זלמן נחמיה גולדברג
 הרב נחום אליעזר רבינוביץ
 הרב ישראל רוזן

ארץ חמדה – קישור לשו"ת במראה הבזק באתר

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

<p>לעיין שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלביע סיון תשע"ט</p>	<p>לעיין רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לעיין גב' לוריין הופמן ז"ל</p>	<p>לעיין חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלביע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לעיין סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלביע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
<p>לעיין הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד</p>				

חדש – "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעוזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטורי זה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו. בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

